

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI XVI. GENEL KURULUNDA İZZETTİN SİLİ-ER'İN «AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE MESLEK ODALARININ ROLÜ» ÜZERİNE KONUŞMASI

GİRİŞ

Sayın Başkan, aziz meslekdaşlarım, değerli konuklarımız.

Yönetim Kurulumuz bana «Az gelişmiş ülkelerde Meslek Odalarının Rolü» konulu bir konuşma hazırlamak görevini verdiği zaman, bu görevi şeref bilerek zevkle kabul etmiştim. İtiraf edeyim ki verilen görevin ağırlığını o günlerde kavrayamamış bulunuyordum. Geri kalmış ülkelerin Meslek Odaları bakımından çok değişen durumu, bir kısmı hakkında bilgi almak imkânsızlığı, konuşmamın sınır şartlarını epeyce zorladı.

İlk hatırıma gelen şey, Hukuk yönünden bir etüd yaparak, sizlere Anayasamız ve kanunlarımız karşısında Odamızın yerini belirtmek oldu. Buradan diğer ülkelerdeki kanunî durum hakkında elde edebileceğim bilgileri size aktarmağa geçecek ve bazı genellemeler yapmağa çalışacaktım. Sonra az gelişmiş ülkelerdeki insanın dramını kavramadıkça Anayasanın, kanunları hükümlerinin anlamsız birer iskelet halinde kaldığını farkettim. Günlük hayatımızda hukukun önemini, bazan hukukçulara dahi anlatmak zor olmaktadır. Onun için bu konuda yaptığım araştırmayı konuşmamın dışına çıkarmış bulunuyorum.

Sene içinde Yönetim Kurulu arkadaşlarımla bu konuda yaptığımız tartışmaların neticelerini çalışma raporumuzda bildirmiş bulunuyoruz. Onları da tekrarlamak gerekmektedir. Sadece şu kadarını özetlememe izin vermenizi rica edeceğim : Anayasamız meslek kuruluşlarını toplum hayatımızın önemli denge unsurlarından biri olarak saymaktadır. Hatta Anayasanın hazırlığı safhasında, meslek kuruluş-

ları delegelerinin çoğunlukta olacağı bir «ikinci meclis» kurmak fikri hakim bulunuyordu.

Toplum bütünleşmesinin dinamiği içinde meslek odalarının yerini iyi belirlemek gerekir. Türkiye Anayasamızla plânlı kalkınma yoluna girmiştir. Plânlı kalkınmanın yönetimini bizim ve meslek adamlarının tanımlaması gereği tartışma götürmez bir gerçektir. Bu nedenle, ihtisas gruplarını, özellikle meslek odalarını önemli görevler beklemektedir. Kendi sorunlarımızın çözümü ülke sorunlarından soyutlanarak tek başlarına değil toplum sorunları bütünü içinde ele alınmalarını zorunlu kılan bir çalışma yöntemi gerekmektedir.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN , GENEL NİTELİKLERİ

Konumuz «az gelişmiş Ülkeler (AGÜ)» olunca, meslek Odalarına düşen görevi tesbit etmek için, önce bu ülkelerin genel niteliklerini gözden geçirmek istiyorum. Burada Mimarlar Odası seminerine verilen tebliğlerden faydalanacağım.

Halen AGÜ lerde Dünya nüfusunun % 69 u yaşamaktadır. Yapılan hesaplara göre 2000 yılında bu oran % 80 e yaklaşacaktır. Dünya yüzeyinin % 57 sini işgal eden bu ülkeler Dünya gelirinin ancak % 9 unu alabilmektedirler.

Bir kısmı hâlâ sömürge olan ve hemen hemen hepsi bir yarı sömürge durumunda bulunan bu ülkelerin ilk ve temel özellikleri «Ekonomik ve politik bağımlılıklarıdır. Bilindiği gibi AGÜ'ler, genellikle hâlâ Tarım Ekonomisinde olan ülkelerdir. Bu ülkelerdeki çalışabilir nüfusun çok büyük bir kısmı, Kuzey Afrika'da % 73 ü Orta Amerika'da, % 62 si, Doğu Asya'da %78 i ve bizde de % 75 i, tarım alanlarında çalışmaktadır. Ama ne varki, tarımsal üretim bu büyük oranlara rağmen çok düşüktür. Teknik araçlar yetersizdir.

Gene bu ülkelerdeki toprak mülkiyeti, genellikle halâ feodal nitelikteki mülkiye-

tin bir devamıdır. Topraklar, ya feodal kalıntılar şeklinde, ya da türlü baskılarla belirli ellerde toplanmıştır. Köylülerin büyük çoğunluğu topraksız olup, bu toprak sahiplerinin bir çeşit kölesi durumundadır. Yani çalışabilir nüfusun çok büyük bir kısmı, tarım alanlarında ikâmet ettiği halde, toprak mülkiyetinin ve tarımın ilkel bir düzen içinde bulunuşu yüzünden gizli işsizdir. Yararlanılmayan bir kapasite olarak büyük bir iş gücü kaybı vardır. Örneğin Brezilya'da toprağın % 62 si, toprak sahiplerinin % 3.4 ünün elindedir. Kolombiya'da toprak sahiplerinin % 0,9 u, toprağın % 40 ını elinde bulundurmaktadır. Güney Afrika'da tüm nüfusun % 70 ini teşkil eden Bantular, Transvaal'de toprağın % 3,7 sine, Organge'da ise % 0,5 ancak sahiptirler. Bizde de durum hemen hemen aynıdır. Ekilebilir toprakların % 61 i, köylü ailelerin % 16 sının tasarrufunda olup bu toprakların % 25 i de % 1.5 in malıdır.

Gene, AGÜ'lerin hepsinde endüstri ya henüz hiç kurulamamıştır ya da tüketim veya montaj sanayii halindedir. Dolayısı ile AGÜ'lerde çalışabilir nüfusun çok küçük bir kısmı sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Örneğin, bu oran Afrika'da % 11, Asya'da % 10, Lâtin Amerika'da % 17, bizde ise % 9 dur. Oysa çalışabilir nüfusun Amerika'da % 37 si, Batı Avrupa'da % 42 si sanayi sektöründedir.

Ayrıca ticaretle de AGÜ'ler tamamen dışa bağımlıdır. Üstelik bu ticaret, genel olarak «yabancı armatör ve komisyoncular aracılığıyla» maden, ham madde, tarımsal ürünler (gıda maddeleri) ihraç edip, tüketim ve yatırım malları (mamûl madde) almak biçimindedir. Bu durum AGÜ'leri tek tip sınai ham madde çıkaran, tarımsal madde üreten ülkeler haline dönüştürmüştür. Örneğin Venezuela ve Irak'ın ihracatının % 92 si petroldür. Brezilya'nın ihracatının % 70 i kahvedir. Mısır'ın ihracatının % 70 i, pamuktur. Şili'nin bakırdır. Bolivya'nın kalaydır. Biz-

de ise 1965 yılı ihracatımızın % 48 ni tütün - pamuk - üzüm - fındık - fıstık v.s. teşkil etmektedir. Gene AGÜ ekonomilerinde yabancı sermaye önemli bir yer tutmaktadır. Böylece bu ekonomilerin dışa bağımlılığı sürekli bir hal almaktadır.

Bu ülkelerdeki bir başka önemli durum da, ticaretle uğraşanların çalışabilir nüfus içinde oldukça yüksek bir oran tutmasıdır. Örneğin çalışabilir nüfusun Afrika'da % 14 ü, Asya'da % 17 si, Güney Amerika'da % 27 si, ticaretle uğraşmaktadır. Aynı zamanda ticaretle uğraşan bu kesim millî gelirlerden de büyük bir pay almaktadır. Örneğin Meksika'da çalışabilir nüfusun % 22 ticaretle uğraşmakta ve millî gelirin % 56 sını almaktadır. Durum Türkiye'de daha da dengesiz olup ticaretle uğraşan çalışabilir nüfusun % 7 si milli gelirin % 33 ünü almaktadır. Görüldüğü gibi AGÜ'lerde gelir bölüşümünde de büyük bir adaletsizlik vardır. Yani zaten ya dışsal köklü etnik azınlıkların ya da komprador burjuvazinin kontrolünde bulunan bu ticaret sektörü AGÜ ekonomileri içinde hem önemli bir asalaktır, hem de dışa bağımlılığın sebebi ve göstergesidir.

Az gelişmişliğin ikinci özelliği de siyasal ve ekonomik egemenliğin bir imtiyazlı azınlık elinde bulunuşudur. Genellikle büyük toprak ağalarıyla işbirlikçi tüccarlardan teşekkül eden bu azınlık, siyasi iktidarı, bazen dolaylı olarak, ama çoğunlukla doğrudan doğruya, kontrolü altında tutmaktadır. Yani AGÜ'lerde, devlet, üretim araçlarının mülkiyetine sahip ve yabancı sermaye ile ittifak halindeki bu azınlığın emrinde ve yönetimindedir. Bu imtiyazlı azınlığın siyasi otoritesinin devamı için de devlet güçleri hesapsızca harcanmakta (örneğin bütçenin önemli bir bölümü asker ve polis gücüne ayrılmaktadır). böylece devlet, özel kârlılığı destekleyen bir biçime (bir organizmaya) kavuşturulmaktadır. İmkânlar bu azınlığın çıkarlarına uygun bir strateji içinde kullanılmaktadır.

Az gelişmişliğin üçüncü-özelliği ise, bu toplumların eski yapılarının hızla bozulmakta oluşudur. Yani emperyalist kapitalizmin kontrolüne girmiş olan AGÜ'lerde, bir yandan geleneksel yapılar yıkılırken, öte yandan da bu yıkılışla ters orantılı bir şekilde, imtiyazlı azınlığın gücü artmaktadır. Örneğin, Osmanlı imparatorluğunun mutlakiyet döneminde, padişah adına, sadece belirli bir toprağın vergisini toplama hakkına sahip olan bir azınlık, daha sonra ülkenin yabancı sermaye kontrolüne girerek yarı sömürgeleşmesiyle (yani yabancıların da kışkırtma ve desteğiyle) bu toprakların mülkiyetine sahip olmuştur. Hukuk, bu azınlığın iradesiyle biçimlendirilmiş olduğu için, onların çıkarlarını koruyan bir kurum niteliğindedir. Görüldüğü gibi devlet ve hukuk kurumlarının dejenere edilmesi, AGÜ'lüğün ilk şartı olmuştur. Ama ne varki, bu kurumlar dejenere edilirken, diğer bazı kurumların da geleneksel yapıları içinde korunması gene başlıca amaç olmuştur. Örneğin, aile ve din kurumları, mevcut tutucu yapıların içinde bırakılmış ve bir nitel değişime uğramamasına dikkat edilmiştir. Aileler hâlâ genellikle büyük aile şeklindedir. Kapalı ve içe dönüktür. Din, gene devlet kontrolü altındadır ve gelişmelere kapalı kalmasına titizlikle çalışılmaktadır. Halkın din hareketleri, ya devlet gücüyle söndürülmekte, ya da hedef şaşırmaları sağlanmaktadır.

AGÜ'lerde görülen dördüncü bir ortak özellik de bu ülkelerin ekonomik faaliyetlerinin ülke sathına dengeli bir şekilde dağılmaması, yani ekonominin hemojen olmamasıdır. Modern ekonomik faaliyet, ülkenin belli noktalarında ve emperyalist güçlerin çıkarlarının gerektirdiği bir biçimde gelişmektedir. Tabii genellikle sahillerde, büyük şehirlerde, ana yollar üzerinde veya o ülkenin temel ihracat maddelerinin üretildiği bölgelerde yoğunlaştırılan ve geliştirilen bu modern ekonomik faaliyetler de toplam bütünlüğü içinde erimediğinden, bir yabancı — ha-

bis — ur şeklinde kalmaktadır. Bu durum, bir yandan ülkenin; «Modern ekonominin teşekkül etmiş olduğu dar sınırlı bölgelerle, kendi içine dönük, dengesini bozacak her türlü dış etkiye kapalı, geleneksel yapıya sahip bölgeler şeklinde farklılaşmasına yol açmakta; öte yandan dolaylı bir biçimde de olsa ülkenin modern ekonomiye geçiş olanaklarını kısıtlamaktadır. Örneğin yol politikası, ya ihracat maddelerinin üretildiği bölgeleri, bu ürünleri alan yabancı ülkeye direkt olarak bağlamak amacına, ya da yeni bir pazar açılması için tüketim trafiğini kamçulamak amacına yöneldiğinden, yapılan bu alt yapı yatırımları ülke ekonomisinin millileştirme eylemine katkıda bulunmamaktadır.

Az gelişmişliğin beşinci özelliği de nüfus artışının çok yüksek oluşu ve işsizliktir. Hepimizce bilindiği gibi, bu iki konu halen AGÜ'lerin en önemli problemleridir. Açlık tehlikesi her zaman mevcuttur. Beslenme yetersiz ve bozuktur.

Ekonomik hayatın sadece lokal faaliyetleri olarak sınırlandırılması, istihdam problemini AGÜ'lerin karşısına önemli bir sorun olarak çıkarmaktadır. Gene ülke ekonomisinin dış ekonomilere bağılılığı ve piyasanın ithal mallarına alabildiğine açılması geleneksel el sanatlarını, küçük tezgâhları, imalâthaneleri haksız bir rekâbetle öldürdüğünden, işsizliği körükleyen bir başka olaydır. Tarım sektöründe toprak reformu yapılmadığından, süratle artan köylü nüfusundaki gizli işsiz oranı büyümekte ve iş bulmak umuduyla şehirlere göç eden bu insanlar şehirlerin çevresindeki gecekondu mahallerinde sürekli işsizler yığını olarak birikmektedir.

Görüldüğü gibi AGÜ'ler; sömürücü kapitalizmin dışsal etkisiyle tarihi denge düzenleri bozulmuş, birer dengesiz toplum durumundadır.

Bu arada önemli bir noktaya dikkat çekilmelidir: Klâsik sömürgecilikte yağmanın temel konuları; yeraltı yerüstü zenginliklerle tarımsal artıktır - değerlerdir.

Oysa, özellikle İkinci Dünya savaşından sonra, bu yağma biçimi önemini büyük ölçüde yitirmiştir. Çünkü, sömürgeci ülkeler, bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesinin bir eseri olan, kimyasal ve makinalı tarım tekniklerinin getirdiği olanaklarla, tarımsal üretimi, topraklarının sınırlı olmasına rağmen korkunç bir seviyeye çıkarmışlar ve AGÜ'lerin bu sektördeki önemlerini ellerinden almışlardır. Gene bilim ve teknolojinin gelişmesi sanayiye ihtiyacı olan ham maddenin biçimini değiştirmiş, gelişmiş ülkelerin sömürgelerle hayati bağıllığını büyük ölçüde azaltmıştır. Örneğin, tekstil sanayiinde tabii elyaf yerine sun'i elyafın kullanılmağa başlaması, AGÜ'lerdeki pamuk - keten - kenevir v.b. tarımını öldürmüştür. Plastiğin ve suni kauçuğun tabii kauçuğu büyük oranda ikâme etmesi ekonomisi kauçuk tarımına bağlı sömürgelerde, yağmanın biçim değiştirmesinin önemli bir etkeni olmuştur. Böylece sömürü biçimi, yeni sömürgecilik çağının başlamasıyla değişmiş, AGÜ'lerden alınan ham maddelerin, mamul madde olarak yeniden AGÜ'lere satılması prosedüründen çıkarak, söz konusu o ham maddelerin üretildikleri yerde birer tüketim maddesi haline getirebilecek makina satılması şekline dönmüştür. Yani, artık kumaş, çimento v.b. satmak yerine, kumaş fabrikası, çimento fabrikası v.b. satmak daha kârlı bir hal almıştır.

Bu dönüşüm giderek, günümüzdeki biçime, yani royalty, know how, patent, lisans proje anlaşması gibi usullerle, bilgi satmak şeklindeki bir dolaylı sömürü biçimine girmiştir.

Bu nedenle de, klâsik sömürgecilik döneminde yerli toprak ağaları ve tüccarlarla işbirliği yapan yabancı sermaye, günümüzde artık kendisine bir yeni ortak bulmak zorunda kalmış ve bu amaçla bir yeni «AGÜ Sanayicisi» tipi yaratmıştır. Böylece, AGÜ'lerde hem, bu yeni sömürgeciliğin gerektirdiği biçimde, bir yenisipazar teşekkül etmiş (Sermaye malla-

rı pazarı), hem de bu yeni pazarın niteliğine paralel olarak, bilgi satma yoluyla sömürme olanağı artmıştır. Ayrıca büyüyen ekonomik gücü sayesinde, kısa sürede politik gücü de ele geçiren, «AGÜ Sanayicisi» dediğimiz bu yeni zümre aracılığı ile, AGÜ'lerin dışa bağıllığı daha da kuvvetlenmiştir.

Görüldüğü gibi bu tip bir sanayileşmeye, esasta bir gerçek sanayileşme denilemez. Çünkü, gerek bu dışa bağımlılık gerekse iç pazarın özgül (Spesifik) yapısı, bu sun'i sanayileşmeyi, nicelik açısından olduğu gibi, nitelik açısından da şartlamaktadır. Sanayi, genellikle bir tüketim malları sanayiidir. Ama, sınırlama bu kadarla kalmamaktadır. Ve aynı oyunlarla, sadece tüketim mallarından belirli bir kaçına veya belirli sektörlerle hitap edecek tüketim malları üretimine inhisar ettirilmektedir. İşte günümüzde bu sektörlerin başlıcası «İnşaat Sektörü»dür. İnşaat sektörü, AGÜ ekonomilerinin emme-basma tulumbasıdır. Konuşmamızın sınırı daha fazla teferruata girmememizi gerektirmektedir.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE SİYASAL REJİMLER : SOSYALİZM

Sayın arkadaşlarım,

Az gelişmiş ülkelerin durumunu kabaca saptamaya çalışmış bulunuyoruz. Bu ülkelerin siyasal bünyelerine de kısaca göz atmak konumuz için büyük bir zaruret halindedir. Az gelişmiş ülkelerin hemen hepsi Millî Kurtuluş savaşı içindedir. Bu savaşta ilk adımı atabilenler siyasi anlamda bağımsız devletler haline gelmişlerdir; bir kısmında kardeş kavgası başlatılmıştır. Ve halen devam etmektedir. Prof. Aydın Yalçın'ın tebliğinden yararlanarak az gelişmiş ülkeler üzerinde siyasi rejim bakımından bir sınıflama yapmak istiyoruz.

Sayısı 71 i bulan bu ülkelerden 24 di kendilerini sosyalist bir ülke olarak ilân etmiş bulunmaktadır. Bunlar Çin, Burma, Kongo (Brazzavil), Küba, Kuzey Kore,

Kuzey Vietnam, Suriye, Mısır, Cezayir, Gana, Kamboçya, Tanzanya, Uruguay, Uganda, Bolivya, Hindistan, Meksika ve Kenya'dır.

Rejiminin adı sosyalist olmamasına ragmen, bazı sosyalist hükümetlerin kurulduğuna şahit olunan dokuz ülke vardır. Bunlar Seylan, Kongo (Kinsasa), Sudan, Venezüella, Brezilya, Şili, Kostarika, Dominik, Guatemala, Honduras'dır.

Bu otuzüç ülkeden başka on ülke vardır ki bunlarda sosyalist muhalefet grubu önemli rol oynamaktadır. Bunlar Kamerun, Elsalvador, Ürdün, Fas, Nijer, Libya, Lübnan, Madagaskar, Malaya ve Güney Vietnamdır.

Sosyalizmin muhalefet olarak da önemsiz olduğu geri kalan kalan 28 ülke içinde 11 inde Özel Sektöre dokunulmadan Kamu sektörünü kuvvetlendiren bir politika güdülmektedir. Bunlar Arjantin, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çat, Dahomey, Mayari, Nijerya, Pakistan, Guanda, Somali, Güney Kore ve Zambia'dır.

Tam manasiyle Özel sektörün hakim olduğu 17 ülke kalmıştır. Bunlar Kolombiya, Ekvator, Habesistan, Gabon, Haiti, Fildişi Sahili, Kuveyt, Liberya, Moritanya, Nikaragua, Panama, Paraguay, Filipinler, Suudi Arabistan, Siera Leone, Togo, Yukarı Volta'dır.

GELİŞMİŞ ÜLKELERİN HEDEFİ : ENDÜSTRİ ÖTESİ TOPLUM

Aziz arkadaşlarım,

Şimdi, izin verirseniz bir başka düzeyde yaşayanların dünyasına göz atalım : Amerika B. D. 1968 yılında Kahn ve Wiener tarafından «2000 yılı» isimli bir büyük araştırma kitabı yayınlamış bulunuyor. (Bu araştırma bugünlerde elimizde bulunan verilerle,ilerideki keşif ve icatlar hesaba katılarak 2000 yılının temel nitelikleri üzerinde fikir verme gayretini taşımaktadır.

Bu araştırmaya göre önümüzdeki otuz yıl içinde «Endüstri ötesi toplum» ismi verilen yeni bir toplum şekli ortaya çıkacaktır.

Bunun anlamı şudur : Bugün geri kalmış ülkelerle Avrupa ülkeleri arasında ne kadar fark varsa, 2000 yılında bazı ülkeler ile bugünkü endüstri toplumları arasında o kadar derin bir takım değişiklikler olacaktır.

Araştırmaların belirttiğine göre bu yeni toplumun belli başlı çizgileri şunlar olacaktır :

- Sanayi gelirleri, endüstri öncesi döneme kıyasla yaklaşık olarak elli kat yükselecektir.
- Ekonomik faaliyetlerin büyük çoğunluğu tarımsal üretim ve endüstriyel üretim sektörlerini geride bırakarak üçüncü ve dördüncü sektör diye adlandırılan hizmet sektörlerine yönelecek,
- Özel teşebbüs artık bilimsel ve teknik değişmelerin biricik kaynağı olmaktan çıkacak,
- Devlet Sektörü ve diğer sosyal fonların etkileri klasik piyasa kanunlarını önemsiz hale getirecek,
- Tüm sanayiın «Sibernetik» le yönetilmesi gerekecek,
- İlerlemenin başkaca faktörlerini eğitim sistemleri ve bu sistemlerin emrine verilen teknolojik buluşlar teşkil edecek,
- Ulaştırma sorunlarında zaman ve mekân faktörlerinin oynadıkları rolün önemi azalacak,
- Endüstri ötesi bir toplumda, yüksek gelirlerle düşük gelirler arasındaki fark, bugünkü endüstriyel toplumdakinden daha az olacak,

İncelemeler göre bir ülkenin endüstri düzeyine varması, adam başına gelirin 4000 doları aştığı andan başlar. Bu rakamı iyice kavramak için A.B.D. de bugünkü gelirin 3500 dolar olduğunu söyleyelim. Bu gelir Batı Avrupa'da aşağı yukarı 1800 dolar, Sovyet Rusya'da 1000 dolardır. Türkiye'mizde ise 300 dolar civarındadır.

2000 yılında insan nüfusu 6,5 milyara varacaktır ve bunun onda birini içine

alan şu devletler endüstri ötesi düzeyine tam olarak varmış olacaktır : A.B.D., Japonya, Kanada, İskandinavya, İsviçre, Fransa, Batı Almanya, ve Belçika - Hollanda. Diğer bir grup endüstri ötesi toplumun ilk basamaklarında olacaklar, bunlar : İngiltere, Sovyet Rusya, İtalya, Avusturya, Doğu Almanya, Çekoslovakya- İsrail, Avusturya ve Yeni Zelanda devletleridir.

İleri endüstriyel toplum (tüketim toplumu) düzeyinde olacağı tahmin edilenleri de sayalım : İspanya, Portekiz, Polonya, Yugoslavya, Kıbrıs, Yunanistan, Bulgaristan, Macaristan, İrlanda, Arjantin, Venezuella, Taiwan, Kuzey Kore, Güney Kore, Hong Kong, Malezya, Singapur.

Tabii bizim bunların arasında yerimiz yok. Bugün komşumuz olan devletlerle birlikte bizim, kısmen veya tamamen endüstriyel toplum düzeyine yeni varmış olduğumuz tahmin edilmektedir. 2000 yılında Türkiye'nin nüfusunun 75 milyonu bulacağı, adam başına millî gelirin de 6000 ilâ 1500 dolar arasında oynayan bir rakam olacağı hesaplanmaktadır.

Sayın arkadaşlarım,

Odamız kurulduğu günlerde, 1953 de, Türkiye'nin millî geliri 200 dolar civarında idi, Yunanistan için yapılan hesaplar bunun altında bir rakam çıkarmakta idi. Bugün Yunanistan 800 dolara yaklaşmış bulunmaktadır ve biz ise 300 doları ancak aşmış bulunuyoruz. 1953 lerde bu neticeye gitmekte olduğumuzu görseydik elbette ki davranışlarımız farklı olurdu. 2000 yılındaki yerimizi bizim ve şu anda gençlik dediğimiz kuşağın davranışları belirleyecek; aksi halde «Endüstri ötesi toplum» a ait söylediklerimiz bizim toplum için bir masaldan ibaret kalacaktır : Devlerin peri padişahlarının masalları gibi.

TEKNİK ELEMAN VE BEYİN GÜCÜ

Buraya kadar AGÜ'lerin içinde bulundukları sorunlara genel olarak göz atmış bulunuyoruz. Şimdi bir özel meseleye ini-

yoruz : Bir ülkenin faaliyetlerinin temel taşları teknik elemanlarıdır. Az gelişmiş ülkeler için teknik eleman problemi çok değişik ve özel bir sorun ortaya çıkarmış bulunuyor : Beyin Gücü. Bir ke-re emperyalist ülkelerin bu ülkeler üzerinde uyguladıkları eski bir metod vardır Halk sistemli olarak cahil bırakılır. Örneğin Libya bağımsızlığına kavuştuğu zaman 12 yüksek öğretim diplomalı kişi mevcuttu. Yeni sömürgecilik ise iki yönlü bir başka metod kullanmaktadır. Metotlardan birincisi geri kalmış ülkeleri «şartlandırılmış bir eğitim politikası» na yöneltmek şeklinde geliyor. Bu eğitim çemberini kırmak isteyen ülkelerde ise, toplumdaki tutucu güçler harekete geçirilerek teşebbüs baltalanıyor : Burada Köy Enstitülerimizi ve diğer yanda İmam Hatip Okullarımızı hatırlatalım.

Yeni sömürgecilikte uygulanan metodların ikincisi ise : Geri kalmış ülkelerin «parlak kafa» larını burslar yoluyla seçme tabi tutmak ve en uygun olanlarını «göç ettirmek ve onlar için tercihlî vize sistemi uygulamak» 1962-1966 yılları arasında A.B.D. ne göç etmiş vasıflı eleman sayısı 21.989 kişidir. Bu elemanların kendi fakir halklarına eğitim maliyetini kişi başına ortalama 30.000 dolar kabul edersek geri kalmış ülkelerin A.B.D. ne 5 yılda 659 milyon dolar tutarında yardım sağladığı sonucuna varabiliriz. Doçent Melih Tümer'in açıkladığına göre A.B.D. nin gelişmiş ülkelerden sağladığı teknik eleman 1962 den 1966 ya % 18 artarken, az gelişmiş ülkelerden sağladığı eleman % 90 artmıştır.

Son günlerde Ortak Pazar Devletlerini en sevindirici haberin Amerikan NASA Teşkilâtı kadrosunun yarıya indirileceği olmuştur. Böylece bu gelişmiş memleketler bir kısım teknik elemanların geri döneceğini ümit etmektedirler.

Beyin göçünde A.B.D. de sağlanan maddi koşullar elbetteki önemli olmaktadır. Ancak ondan daha fazla rol oynayan bir diğerini zikretmeliyiz : Çevre

yokluğu, geri kalmış ülkelerde insanlar, genel olarak, içine dönük, fikirlerini açıklamaktan çekinerek yaşamayı tercih ediyorlar. Çünkü toplumda aydın ile halk arasında bir yabancılaşma yaratılmıştır. Aydın ile siyaset adamları arasında büyük düşünce farkları vardır. Ferdin yalnız kalınca kolay ezildiği, onun kendi billur köşküne büzülüp düşünceleriyle başbaşa yaşamağa mecbur bırakıldığı görülmüştür. Geçen ay Türkiye'mizde bir kısım Üniversite mensubu olan bir çok aydın kişinin evlerinin basıldığını ve kitapları alınarak götürüldüğünü burada hatırlıyalım. Bu kişilerin hiçbirisi hakkında ciddi bir dâva açılmamıştır. Her birimiz kendisine çevre bulamadığı için kalkıp giden birçok arkadaşlarımızı burada hatırlamalıyız. Ferdin bu ezikliği ve zayıflığı karşısında tek çare örgütlemektir. İşte burada meslek odalarının en önemli rollerinden biri ortaya çıkar. Kişi örgüt içinde kendini kuvvetli hisseder ve kendini tatmin edecek uğraşları, uygun bir çevre yaratarak sürdürebilir.

Aziz meslektaşlarım,

Beyin göçü konusuna girmişken bir başka noktaya değinmek büyük bir zorunluluktur. Yukarıda belirttik, geri kalmış ülkelerin büyük bir kısmı bugün kendisini sosyalist sayan rejimlere sahiptir. Bu rejimlerin kuruluşu sırasında hemen bütün ülkelerde teknisyenlerin kütle halinde ülkeden kaçışları hadisesi cereyan etmiştir. Öylesine ki ihtilâl hükümetlerinin en büyük problemi, günlük hayatın yürütülmesi için dahi, gerekli teknik eleman bulamamak olmuştur. Teknokratların burjuvasıyla ittifak halinde olduğu, onların aracı ödevini yaptığı iddiası Batı Avrupa'da uzun süreden beri ileri sürülmekte idi. Geri kalmış ülkelerin başına gelenler bu iddiayı doğrular görünmektedir.

MESLEK ODALARI MUTLAKA DEVRİMCİ OLACAKTIR

İşte burada bilhassa meslek Odalarına çok önemli bir ödev ortaya çıkmakta-

dır. Gelişmiş memleketlerde birbirini takip eden ve sırasında yüzyıllara yayılan bir sıra ihtilâller yapılmış bulunuyor. Az gelişmiş ülkelerde bütün ihtilâller bir anda olmaktadır. Endüstrileşme ihtilâli, şehirleşme ihtilâli, toprak reformu ve siyasi ihtilâller. Az gelişmiş ülke insanının kaderidir, devrimler için yaşamak. Böyle olunca az gelişmiş ülkelerin meslek Odaları da mutlaka devrimci olacaktır : öylesine devrimci ki yeniliklere alışmağa bile vakit bulamadan, yenisi peşinde koşabilsin. Meslek Odasının karakteri devrimci olmak zorunluluğunda olunca, ilk görev teknisyenlerin ülkesinin acı gerçeklerini kavramasını sağlamak, onların devrimlerin en ateşli destekçisi haline getirmek olmalıdır. Aslında, meslekleri yaratmak olan, teknisyenlere yepyeni bir toplum inşa etmek, tepeden tırnağa yaratmak zevki, en uygun olanıdır.

Teknolojik gelişmeler bütün ülkelere büyük bir dinamizm getirmektedir. Bu dinamizmin gereklerine uymak çabası, teknisyenliğin doğal niteliği olmalıdır. Teknisyen bilim ve teknolojinin her alanında vardığı aşamaları ilk farkedene kişidir. Bunun sonucunda zaman ve uzay kavramları, mekânların kullanışı, gayrimenkul hukuku, mülkiyet, arazi kullanma düzenleri, emek ve kapital ilişkisi, din ve ahlâk kurallarında yeni değerler en önce teknisyenin dünyasına girmektedir. Teknisyen az gelişmiş ülkelerde yeni ve devrimci bir görüşe öncülük etmeli, gerekli uyarımlarda bulunmalıdır.

Meslek Odaları, devrimci niteliği ile, sömürülenlerin yanında, mevcut düzenin devam etmesini isteyenlerin karşısında olacaktır. Meslek Odaları yurt olayları ötesinde dünya olaylarını yakından takip etmeli, kendisini sürekli olarak yenileyebilecek dinamik bir sistem kurmalıdır. Meslek Odaları toplumda değişikliği önleyen güçlerin dengesi olmaktan öte, onları ortadan kaldırmanın tatik ve stratejinde kurmay rolünü oynamalıdır.

Eski Millî Eğitim Bakanı Necati Beyin bir sözü vardır. Türk millî eğitiminin kuruluş heyecanı içinde olduğu günlerdeyiz. Bir okul binası yapılacaktır Necati Beyin direktifi şudur : «Öyle büyük yapın ki Hint'den ve Çin'den görünsün».

Aziz arkadaşlarım,

Hint'den ve Çin'den görülecek bir bina yapmak imkânı olmadığını Necati Bey

hiç şüphesiz biliyordu. Ama bir de manevi büyüklük vardır. Kurumlar bazen çok daha ötelere görülür, oralara ışık tutar. Meselâ Atatürk Çin'den, Afrika'dan görülen bir dev liderdi. Köy enstitülerimiz, yaşasa idiler Çin'e Afrika'ya ışık tutacaklardı. Meslek Odalarımızı yeniden örgütlemek günlerindemiz. Odalarımızı Hint'den Çin'den görülecek büyüklükte kurmalı ve öyle yaşatmalıyız.

2517 sicil numaralı Üyemiz Kazım Şarman'ın 18.2.1970 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz./Kazım Şarman 1810 da doğmuş, 1920 yılında İstanbul Teknik Okulunu bitirmiştir. Merhum İller Bankası Ayvalık İçme Suyu İnşaat Kontrol Mühendisliği, Liman İnşaat Bölge Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur./İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet diler, kederli ailesine ve bütün meslektaşlarına taziyetlerini bildirir.

2426 sicil numaralı Üyemiz Buğrahan Okatan'ın 22.3.1970 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz./Buğrahan Okatan 1920 de doğmuş 1942 yılında İstanbul Teknik Okulunu bitirmiştir. Merhum Karayolları Teşkilâtının çeşitli kademelerinde görev almıştır./İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet diler, kederli ailesine ve bütün meslektaşlarına taziyetlerini bildirir.

943 sicil numaralı Üyemiz Tefvik Çakmakçı'nın 28.11.1969 tarihinde vefat ettiğini üzüntüyle bildiririz./Tefvik Çakmakçı 1894 de doğmuş, 1914 yılında İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'ni bitirmiş, Zonguldak E.K.İ. İnşaat Müdürlüğünde ve NATO Tesislerinde Kontrol Amirliği görevlerinde bulunmuştur. İnşaat Mühendisleri Odası ve Türkiye Mühendislik Haberleri merhuma Tanrı'dan rahmet diler, kederli ailesine ve bütün meslektaşlarına taziyetlerini bildirir.